

jamurteet, liivi) tavallisesti nuorena lätiläispiirteenä pidetty passiivin partisiippiattribuutti (tyyppi *keitettävä vesi* 'kiehuva vesi', *kirjoitettava pöytä* 'kirjoituspöytä') voisikin olla suhteellisen vanha areaali-ilmiö itämerensuomessa ja mahdollisesti rinnastettavissa tyyppiin *sormen mentävä reikä*.

Aivan uutta virolaisessa dialektologiasa on Pajusalun käyttämä VARBRUL-analyysi muotojen vaihtelevuuden tutkimisessa. Tällöin kohteena ovat erityisesti ne tekijät, jotka vaikuttavat loppuasemaisen /e/:n varioivuuteen. Tällaisen vuorovaikutuskentän analyysi, jossa on mukana toistakymmentä vaikuttajaryhmää, tuskin olisi muuten onnistunutkaan.

Työssä käytetty englannin kieli voi paikoin aiheuttaa lukijalle vaikeuksia ainakin yhdeltä kannalta. Sanojen merkitykset on näet yleensä ilmaistu hyvin lyhyesti. Monilla englannin sanoilla on kuitenkin monta merkitystä, jolloin karksin murretta taita-

mattoman on mahdotonta tietää, mistä merkityksestä on kyse. Esimerkiksi sivulla 74 eri sanojen merkityksiksi ilmoitetut sanat 'booth', 'pole', 'pour', 'shore', 'fin', 'beetle', 'to plop' ovat monimerkityksisiä.

Karl Pajusalun väitöskirjaan sisältyy monenlaisia uusia uria kielentutkimukselle. Varsin keskeisiksi nousevat muotovarianttien monipuolinen tarkastelu, niiden morfofonologia, morfotaksi ja produktiivius. Työ ei ole kuitenkaan pelkästään synkronista kuvausta, vaan siihen sisältyy paljon kielihistoriaa, murre- ja kielikontakteja, typologiaa ja areaalilingvistiikkaa. Varsinkin morfologian tutkimus ja dialektologia ovat saaneet uuden korkeatasoisen käsikirjan. ■

SEPPO SUHONEN

Suomalais-ugrilainen laitos, PL 25 (Franzeninkatu 13), 00014 Helsingin yliopisto
Sähköposti: *Seppo.Suhonen@Helsinki.Fi*

ALUEVALTAUS: KESKUSTELUNANALYYTTISTA KAKKOSKIELEN TARKASTELUA

Maija Kalin *Coping with problems of understanding. Repair sequences between native and non-native speakers.* Studia Philologica Jyväskyläensia 36. Jyväskylä University Printing House and Sisäsuomi Oy, Jyväskylä 1995. 216 s. ISBN 951-34-0508-7.

Maija Kalin on edelläkävijä Suomessa yhdistäessään väitöskirjassaan aineiston ja metodin, joita aikaisemmin ei ole samassa tutkimuksessa käytetty. Kalin tarkastelee ymmärtämisen ongelmia ja niiden ratkaisemista syntyperäisten ja ei-syntyperäisten puhujien keskustelussa pääosin keskustelunanalyttisestä näkökulmasta. Kyseisen metodin ja aineiston yhdistelmä on saanut — ja saanee tulevaisuudessa lisää — seuraajia, mutta Kalin on ensimmäisenä Suomessa tehnyt väitöskirjan laajuisen tutkimuksen, jossa sekä tartutaan kakkoskieliseen aineistoon keskustelunanalyysin ot-

tein että pohditaan metodin ja aineiston yhdistämisen mahdollisia ongelmia.

Ongelmallisuus, joka kyseisen metodin ja aineiston yhdistämiseen liittyy, kumpuaa taustalla olevien tutkimusperinteiden erilaisuudesta. Kakkoskielitutkimus on suurelta osin ollut kielenomaksumisen tutkimusta, jossa oppijan kielitaitoa ja sen kehittymistä on testattu erilaisten järjestettyjen koe- ja haastattelutilanteiden avulla. Keskustelunanalyysi puolestaan nojaa autenttiseen keskusteluaineistoon, jonka pohjalta se pyrkii hahmottamaan vuorovaikutuksen järjestyneisyyttä. Koska keskustelunanalyysi on

kehitetty — ja sitä on myös aivan viime vuosiin saakka yksinomaisesti käytetty — natiivien välisen vuorovaikutuksen tutkimiseen, se ei sisällä omaksumistutkimuksissa olennaista aikaperspektiiviä.

Vakavin ristiriita keskusteluanalyyttiläisen metodin ja kakkoskielisen aineiston yhdistämisessä on kuitenkin toisaalta tutkijan ja keskustelijoiden ja toisaalta keskustelijoiden keskinäinen yhteisen tiedon puute. Keskusteluanalyysin peruseriaatteen mukaan nimenomaan yhteinen, jaettu tieto mahdollistaa sen, että osapuolet kykenevät tulkitsemaan toistensa vuoroja. Yhteinen tieto myös oikeuttaa tutkijan käyttämään näitä tulkintoja analyysinsa pohjana. (Ks. esim. Heritage 1996 [1984].) Koska kakkoskielikeskusteluissa osapuolilla ei välttämättä ole paljon yhteistä kielellistä tietoa, aineiston luotettava luenta saattaa perinteisen käsityksen mukaan hankaloitua ratkaisevasti.

Kalin hahmottelee alkuyhteenvedossa kaksi kysymystä, joihin hän tutkimuksessaan pyrkii vastaamaan. Toinen, metodologinen kysymys liittyy juuri keskusteluanalyysin sovellettavuuteen: kuinka käyttökelpoinen natiivikeskusteluiden tutkimiseen kehitetty menetelmä on muunlaisissa aineistoissa? Tutkimuksen sisällöllisenä tavoitteena puolestaan on kartoittaa niitä keinoja, joilla eri kieli- ja kulttuuritaustoista lähtöisin olevat ihmiset selviytyvät ymmärtämisen ongelmista. Metodologinen pohdinta on ansiokasta; Kalin testaa ja muovaa ennakkoluulottomasti keskusteluanalyysin peruskäsitteiden rajoja kakkoskielisten esimerkkien avulla. Metodologista ongelmallisuutta olisi kuitenkin voinut käsitellä vielä hieman laajemmin: osapuolten yhteinen, jaettu tieto (intersubjectivity) on varsin monisyinen ilmiö, jonka määrä ja luonne riippuu useasta eri tekijästä. Rajanvedot siitä, mikä on analyysin luotettavuuden takaava osapuolten riittävä yhteinen tieto, eivät välttämättä ole aina selviä edes natiivien

välisissä keskusteluissa. Lisäksi yhteisen tiedon ongelmaa voisi lähestyä myös eri henkilökategorioiden näkökulmasta: mitä vaikutuksia on keskustelijoiden välisellä kielellisellä epäsymmetrialla ja mitä tutkijan ja informanttien välisen yhteisen tiedon vähyydellä tai aukkoisuudella?

Kalin itse on tutkimuksessaan epäkeskusteluanalyyttiläisessä tilanteessa sikäli, että hänellä on paremmat mahdollisuudet tulkitta keskustelun vuoroja kuin osalla keskustelijoista. Tutkimuksen suomalaiset informantit osaavat keskustelukieltä, ruotsia, varsin vaihtelevasti, eivätkä ruotsalaiset tutkijat juurikaan osaa suomea, jota informantit silloin tällöin puhuvat. Näin ollen kaikilla keskustelijoilla ei ole pääsyä kaikkiin keskustelun vuoroihin, mikä taas Kalinilla tutkijana on. Tämä ulottuvuus saattaisi olla pohtimisen arvoinen: onko tutkijan laajemmalla pääsillä tietoon metodologisia seurauksia? Vaikuttaako analyysiin, jos tutkijalla on keskustelijoiden omien tulkintojen lisäksi pääsy lausumiin, joita keskustelijat eivät ole tulkinnoissaan pystyneet ottamaan huomioon?

KÄSITTEISTÖN POHDINTAA

Tutkimuksen neljä ensimmäistä lukua keskittyvät aineiston esittelyn lisäksi metodologisiin ja käsitteellisiin pohdintoihin. Johdanto-luvussa Kalin esittelee kakkoskielisen aineiston pohjalta tehtyjä ymmärtämistä koskevia tutkimuksia ja tuo esiin oman työnsä näkökulman ja tutkimuskysymykset. Tutkimuskysymyksiä ja -asetelmia syvennetään kolmannessa, metodiikkaan keskittyvässä luvussa. Johdannon lopussa nostetaan esiin käsitteet *natiivi* ja *ei-natiivi kieltenpuhuja* ja näiden käyttö keskusteluanalyyttiläisessä tutkimuksessa. Kalin mainitsee, että keskusteluanalyysi ei salli puhujien ennakkokategoriointia, jolloin myöskään natiivi/ei-natiivi-jako ei olisi oikeutet-

tu. On kuitenkin huomattava, että keskustelunanalyysi ei epäile keskustelunulkoisten kategorioiden olemassaoloa vaan näiden käyttöä osapuolten toiminnan automaattisena selityksenä tai vuorojen tulkinnan pohjana. Keskustelunanalyysin kehittäjä Harvey Sacks (1992 [1966]) pohti osapuolten roolien vaikutusta keskustelun jäsentymiseen ja totesi keskustelijoilla olevan »omni-relevantteja rooleja» — hänen aineistossaan »terapeutti» ja »potilas» — joihin voidaan suuntautua ja jotka voidaan nostaa merkityksellisiksi milloin tahansa keskustelun kuluessa. Osapuolia voi siis pitää kategorioidensa edustajina keskustelussa, mutta kategorian relevanssi täytyy todentaa vuorovai- kutuksesta.

Tutkimuksen toinen luku koostuu aineiston esittelystä. Informanteista ja heidän kielellisistä taustoistaan kyetään antamaan varsin kattava kuvaus, koska aineisto on kerätty osana laajaa yhteiseurooppalaista projektia, jossa kartoitetaan aikuisten maahanmuuttajien kielenomaksumista, ja aineistosta on tehty muitakin tutkimuksia. Kalinin tutkimusmateriaalina on viisi keskustelua neljän eri kielenoppijan kanssa. Keskustelut on tallennettu ääninauhoille. Kaikki nauhoitukset ovat kolmen hengen keskusteluita, joissa osapuolina on varsinaisten informanttien eli oppimisen alkuvaiheessa olevien maahanmuuttajien lisäksi ruotsalainen ja ruotsia hyvin hallitseva suomalainen tutkija. Yhtä lukuunottamatta kaikki keskustelut käydään informanttien kotona, jonne tutkijat ovat varta vasten tulleet nauhoittaakseen oppijoiden puhetta.

Nämä keskustelut ovat siis eri tavoin ikään kuin välimaastossa; ne eivät ole selvästi institutionaalisia mutta eivät myöskään vapaita arkikeskusteluita. Ne eivät ole täysin autenttisia vuorovaikutustilanteita, koska niitä ei olisi tapahtunut ilman kyseistä tutkimusta, mutta ne ovat kuitenkin luonnollista keskustelua eivätkä koetilanteita. Kes-

kustelujen erikoisluonne vaikuttaa toisinaan vuorovaikutuksen etenemiseen, mutta Kalin ottaa tilanteen ominaislaadun pääosin hyvin huomioon analysoidessaan esimerkkejä. Kalin on varannut aineiston esittelylle, kuten myös johdannolle, kokonaisen luvun. Työn teknisen jäsentymisen kannalta olisi ollut tasapainoisempaa yhdistää kaksi ensimmäistä lukua saman otsikon alle, sillä ne ovat sekä sivumäärältään että sisällöltään huomattavasti muita lukuja suppeampia.

Tutkimuksen kolmannessa luvussa keskitytään keskustelunanalyysin esittelyyn. Tarkemman huomion kohteeksi on valittu keskustelunanalyttisistä käsitteistä vuoro, lausuma, normi, intersubjektiivisuus ja korjaus. Myös kaksi seuraavaa, erillisinä esiintuotua alalukua olisi voinut sijoittaa keskustelunanalyysi-otsikon alle: keskustelun institutionaalisuus ja litteraatiokäytänteet ovat keskustelunanalyysin olennaisia osa-alueita ja välineistöä.

Kolmannessa luvussa nousee erityisesti esiin vuoron määrittämisen vaikeus kaksokielisessä aineistossa. Kalin ongelmallistaa käsityksen vuorosta prosodisena ja syntaktisena kokonaisuutena: alkuvaiheen oppijoiden tuotokset ovat usein syntaktisesti varsin hajanaisia, ja ne sisältävät runsaasti taukoja, epäröintiänteitä ja korjauksia. Vuoron määrittelyn ongelmallisuutta Kalinin aineistossa lisää epäilemättä se, että keskusteluita ei ole videoitu. Katse ja muut ei-kielelliset merkit voivat osoittaa, johtuuko tauko puhujan prosessoinnista vai onko hän luopunut vuorostaan. Vuoron määrittelyn pohdinta ja suhteuttaminen aineistoesimerkkeihin on Kalinin tutkimuksen uudisraivaaja-antia, joka haastaa myös perinteisen keskustelunanalyysin käsitteiden uudelleenarviointiin. Vuoron problematiikkaa pohditaan työssä yksityiskohtaisemmin kuin mitään muita keskustelunanalyysin käsitteitä. Painotus puolustaa kuitenkin paikkaansa sikäli, että vuoro on keskuste- ▶

lunanalyttisen näkemyksen mukaan keskustelun perusyksikkö, ja sen kautta voidaan peilata sekä kakkoskielisyyden että aineiston erityisen välimuotoluonteen vaikutuksia. Sen sijaan pohdinnan jaottelua olisi voinut selkiyttää: vuoron määritelmiä ja rakentumista esitellään kolmannessa luvussa, vuoronvaihtoa ja vuorojen pituutta käsitellään kuitenkin vasta seuraavassa, profiililtaan melko epäselvässä luvussa.

Vuoron lisäksi kolmannessa luvussa esitellään käsitteet *normi*, *sääntö* ja *korjaus*. Tarkastellessaan kyseisten käsitteiden suhdetta aineistoonsa Kalin mainitsee, että kakkoskielisissä keskusteluissa normien rikkominen on suhteellisen yleistä, mutta siitä seuraa hyvin harvoin mitään sanktioita. Huomiota olisi kiinnostavaa kehittää eteenpäin: ovatko natiivi- ja kakkoskielikeskustelujen normit samat, jos niiden rikkominen toisessa keskustelussa aiheuttaa seuraamuksia ja toisessa ei? Toisaalta myös keskustelun luonne saattaa vaikuttaa vuorovaikutuksen rakentumiseen; korjausta käsitellessään Kalin toteaa, että aineistossa ongelmat jätetään usein selvittämättä, jos korjaus ei tunnu johtavan tulokseen. Tällainen hankalien tilanteiden välttäminen on mahdollista nimenomaan aineiston erityisluonteen vuoksi: puheenaiheen voi hylätä, jos se osoittautuu ongelmalliseksi, koska keskustelulla ei ole muuta päämäärää kuin vuorovaikutuksen ylläpito. Institutionaalisessa keskustelussa hankalaksi osoittautuvia topiikkeja ei voi yhtä helposti sivuuttaa, koska ne kuuluvat yleensä osana institutionaalisen tavoitteen saavuttamiseen.

Tutkimuksen neljäs luku on otsikoitu aineiston rakenteellisten piirteiden esittelyksi. Tässä luvussa syvennetään edellisessä luvussa esiin tuotua vuoron problematiikkaa. Koska neljäs luku on pääasiassa kolmannen laajennus, sen asemaa koko työn hierarkiassa on hieman vaikea hahmottaa. Luvussa tuodaan esiin aineistolle tyypilli-

siä piirteitä, joita ovat muun muassa vuorojen lyhyys, runsaat minimipalautteet ja pitkät tauot. Pohdinta on varsin perusteellista ja valaisee hyvin aineiston luonnetta, mutta toisinaan esitetty yhteys keskustelun piirteiden ja keskustelijoiden ei-syntyperäisyyden välillä tuntuu hieman suoraviivaiselta. Esimerkiksi taukojen ja yksisanaisten vuorojen runsauden voisi olettaa liittyvän myös aineiston luonteeseen. Tilanne, jonka tavoitteena on keskustelun ylläpitäminen tunteuttoman kanssa, ei ole natiiveillekaan luonteva ja saattaisi aiheuttaa taukoilua myös natiivien välisessä vastaavassa keskustelussa. Luku painottaa vuoron ongelmallisuutta kakkoskielikeskustelussa ehkä turhankin paljon. Natiivikeskustelussakaan ei ole aina itsestään selvää, missä vuorojen rajat menevät ja mitkä tauot ovat vuorojen sisäisiä ja mitkä taas vuorojen välisiä. Vuorojen kuvaus on kaikissa keskusteluissa josain määrin myös tulkintaa.

YMMÄRTÄMISONGELMAT JA NIISTÄ SELVIITYMINEN

Aineiston varsinainen analyysi on Kalinin työssä keskitetty kolmeen lukuun (5–7). Näissä hän esittelee kakkoskielisten keskustelujen korjausaloitteita, joita keskustelunanalyttisessä korjaustutkimuksessa ei aikaisemmin sellaisina ole tarkasteltu. Korjaukseen johtavina tekijöinä Kalin tarkastelee palautteen puuttumista, liian epämääräisiä palautteita ja ymmärtämättömyyden eksplikointia. On huomattava, että palautteen puuttuminen Kalinin aineistossa tarkoittaa nimenomaan verbaalisen palautteen puutetta; ääninauhoitettu aineisto ei kerro, onko puhuja reagoinut vuoroon eleillä tai ilmeillä. Viides luku osoittaa, että kakkoskielikeskusteluissa hiljaisuus (tietyissä sekventiaalisissa asemissa) tulkitaan vastaanottajan ymmärtämättömyyden merkiksi. Puhujat pyrkivät purkamaan tilanteen muokkaa-

malla omaa aiempaa lausumaansa tai esittämällä vastaanottajalle ymmärtämistä varmistavia kysymyksiä. Luvun analyysi on vakuuttavaa, mutta alalukujen jäsenyyksessä on hieman toivomisen varaa. Niiden keskinäinen hierarkia jää osittain epäselväksi, ja jotkin alaluvut vaikuttavat päällekkäisiltä.

Pohtiessaan hiljaisuutta korjausaloitteena Kalin tekee useita kakkoskieliseen keskusteluun yleisesti liittyviä kiinnostavia havaintoja. Merkittävä huomio on, että myöskään natiivi ei kommunikoi äidinkielellään puhuessaan ei-natiivin kanssa. Natiivin käytettävissä olevat kielelliset keinot eivät kata hänen koko kielikykyään vaan ainoastaan sen alan, jonka hän olettaa olevan yhteistä ei-natiivin kanssa. Kiinnostava on myös Kalinin havainto itsekorjauksen ja toisen korjauksen välisen rajan hämärtymisestä silloin, kun puhujat varmistavat lausumien merkityksiä, sekä kysymys siitä, missä määrin vuorovaikutuksen ongelmat ovat tuottamisen ja missä määrin ymmärtämisen ongelmia. Pohdintaa näiden aiheiden ympäriltä olisi mielellään lukenut lisääkin.

Hiljaisuudesta Kalin siirtyy asteittain kohti tarkempirajaisia korjausaloitteita. Hän ottaa ensin esiin epämääräiset puhunnokset ja sitten ymmärtämättömyyden eksplikoimisen korjauksen laukaisijana. Epämääräisinä puhunnoksina tarkastellaan diskurssipartikkeleita, avoimia korjausaloitteita (ks. Drew 1997) ja osittain myös naurua. Eksplikointikeinoina Kalin tutkii vuoroja, jotka toistavat edellisen lausuman tai osan siitä. Toisto on havaittu yleiseksi korjausaloitteeksi myös natiivien välisissä keskusteluissa (ks. esim. Schegloff, Jefferson ja Sacks 1977), mutta Kalin tuo tutkimukseen uuden ulottuvuuden pohtiessaan toiston tulkintaa suhteessa oppijoiden kielitaitoon. Tässä luvussa Kalin myös osoittaa ansiokkaasti, miten natiivikin kokee kielitaitonsa puutteelliseksi kakkoskielisis-

sä keskusteluissa. Lausumien uudelleenmuokkaus voi olla natiiville hankalaa, jos hänellä on käytössään ainoastaan se kielen osa-alue, jonka hän olettaa myös ei-natiivin hallitsevan.

Tutkimuksen viimeinen luku on loppuyhteenvedo, jossa Kalin siirtyy analyysin mikrotasolta laajempaan näkökulmaan ja pohtii kakkoskielisen keskustelun taustalla vaikuttavia tekijöitä. Kalin nostaa esiin osapuolten välisen epäsymmetrian ja peilaa sen avulla vallan käsitettä ja ilmentymistä kakkoskielikeskustelussa. Toisaalta natiivit ovat kielellisesti etuoikeutetussa asemassa ja voivat valita käyttämänsä kielen vaikeusasteen, toisaalta taas ei-natiivit voivat hyödyntää oletettua inkompetenssiaan ja jättää keskustelun eteenpäinviemisen lähes täysin natiivin vastuulle.

Laajakatseinen, lankoja yhteen nivova loppuluku palaa alkuluvuissa esitettyihin kysymyksiin ja rakentaa kirjasta eheän kokonaisuuden. Hyppäys mikrotason analyysistä makrotason syy–seuraus-suhteisiin on kuitenkin melkoisen jyrkkä. Varsinkin kuudennen ja seitsemännen luvun yhteenvedot ovat varsin niukkoja, jolloin lukujen perusajatukset saattavat helposti hukkaa esimerkkien ja tietomäärän rikkauteen. Loppuluvussa tai analyyttisten lukujen lopussa olisi voinut ennen makrotasolle siirtymistä olla kooste analyyttisistä havainnoista ja näiden suhteesta toisiinsa ja keskustelun toimintoihin.

Kalinin tutkimus on kuvaus tietyistä kakkoskielisellemme keskustelulle tyypillisistä piirteistä vuorovaikutusongelmien ratkaisemisessa. Työ keskustelee kautta linjan hyvin sekä keskustelunanalyysin perinteen että kielenomaksumistutkimuksen tradition kanssa. Ainoastaan muutaman käsitteen kohdalla saattaa kahdesta eri traditiosta ammentava tutkimus aiheuttaa sekaannusta; esimerkiksi termejä »sanahaku» ja »kannanotto» Kalin käyttää väljemmin kuin kes-

kustelunalyysin perinteessä, jossa kyseiset toiminnot on määritelty varsin tarkasti. Erilaisten näkökulmien yhdistäminen on kuitenkin pääosin hedelmällistä: keskustelunalyttinen metodi mahdollistaa aineiston käsittelyn uudella tarkkuuden tasolla, kun taas omaksumistutkimuksissa olennaisten taustatekijöiden huomioonotto tekee mahdolliseksi yksittäisten puhujaprofilien luomisen ja vertailun. Kalinin työ kokonaisuudessaan on vastaus hänen alussa esittämäänsä kysymykseen keskustelunalyysin käyttömahdollisuuksista: kyllä, keskustelunalyysi on käyttökelpoinen — vieläpä hyvin hedelmällinen — metodi kakoskielisen aineiston tutkimisessa. ■

SALLA KURHILA

Suomen kielen laitos, PL 25 (Franzenink. 13), 00014 Helsingin yliopisto
Sähköposti: *Salla.Kurhila@Helsinki.Fi*

LÄHTEET

- DREW, PAUL 1997: 'Open' class repair initiators in response to sequential sources of troubles in conversation. – *Journal of Pragmatics* 28 s. 69–101.
- HERITAGE, JOHN 1996 [1984]: Harold Garfinkel ja etnometodologia. Suomen-taneet Ilkka Arminen, Outi Paloposki, Anssi Peräkylä, Sanna Vehviläinen ja Soile Veijola. Gaudeamus, Helsinki.
- SACKS, HARVEY 1992 [1966]: Lectures on conversation. Toim. G. Jefferson. Blackwell, Oxford.
- SCHEGLOFF, E. – JEFFERSON, G. – SACKS, H 1977: The preference for self-correction in the organization of repair in conversation. – *Language* 53 s. 361–382.

KOULULAISTEN SANASTON KEHITTÄMISESTÄ JA SEN MITTAAMISESTA

Leena Saarela *Peruskoululaisten kirjoitelmien kehittyminen sanastotutkimuksen valossa. Acta Universitatis Ouluensis B Humaniora 25. Oulun yliopisto, Oulu 1997. 210 s. ISBN 951-42-4491-5.*

Lasten ja koululaisten sanaston kehittyminen on aina kiinnostanut kasvattajia ja tutkijoita eri kielialueilla. Sanaston määrän mittaaminen on osoittautunut ongelmalliseksi, eikä sanaston laadunkaan arviointiin saada helposti pitävää otetta. Jos lapsen tietyn ikävaiheen sanastoa on jo työläs hahmottaa, niin lapsen kehitystä seuraileva pitkittäistutkimus vaatii tutkijan paneutumista samaan ongelmaan yli vuosikymmeneksi. Sanaston osalta erityisenä vaikeutena on vielä se, että testitilanteissa annetut tehtävät pyrkivät yhdenmukaistamaan tutkittavien lasten tuotoksia ja vääristämään sanojen esiintymistajuuksia »normaalim-

piin» viestintätilanteisiin verrattuna.

Leena Saarelan tutkimus »Peruskoululaisten kirjoitelmien kehittyminen sanastotutkimuksen valossa» käsittelee lasten peruskouluaikeista kirjoitelmien ja erityisesti niiden sanaston abstraktiotason kehittymistä ja sanaston aikuismaistumista. Tutkimus on monessa mielessä — siitä huolimatta, että se on aloitettu jo vuosia sitten — juuri nyt hyvinkin ajankohtainen. Lasten ja koululaisten kielen taitojen kehittyminen on meilläkin pitkään nähty tärkeäksi tutkimuksen kohteeksi. Muun muassa Oulussa on varsinaisen lapsenkielen seurantatutkimuksen ohella tehty runsaasti myös kouluikäi-